

В. А. Літовченко (Чернівецький нац. ун-т)

КОРЕКТНА РОЗВ'ЯЗНІСТЬ ЗАДАЧІ КОШІ ДЛЯ ОДНОГО РІВНЯННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ВИГЛЯДУ

We describe spaces of test functions which are some generalization of S -type and W -type spaces. In these spaces, we establish the whole solvability of the Cauchy problem for an equation of integral form with the Bessel operator of fractional integro-differentiation.

Описано простори основних функцій, які є певним узагальненням просторів типу S та W , і у цих просторах встановлено цілковиту розв'язність задачі Коші для одного рівняння інтегрально-вигляду з оператором Бесселя дробового інтегро-диференціювання.

Вступ. Поширення операцій інтегрування та диференціювання на дробові порядки дозволяє розглядати задачі Коші для рівнянь з молодшими членами, у яких має місце неперервне підсумовування псевдодиференціальних чи псевдоінтегро-диференціальних операторів за їх порядками на певних обмежених або напівобмежених проміжках (називатимемо такі рівняння рівняннями інтегрального вигляду).

У даній роботі розглядається задача Коші для одного рівняння інтегрально-вигляду з оператором Бесселя дробового інтегро-диференціювання з додатним параметром [1], яке рівносильне рівнянню, що є близьким за структурою до рівняння тепlopровідності.

Слід зазначити, що завдяки добре розвиненій теорії просторів типу S [2–4], де S — відомий простір Л. Шварца [5], у [6] вдалося встановити цілковиту розв'язність задачі Коші для рівняння тепlopровідності у цих просторах, тобто описати всі початкові дані, при яких вона є коректно розв'язкою, причому її розв'язок має ту саму властивість гладкості і поведінку при наближенні просторової змінної до нескінченності, що і фундаментальний розв'язок.

Близькість структур розглядуваного рівняння та рівняння тепlopровідності дозволила використати ідею, реалізовану в [6] для одержання аналогічних результатів, а специфіка символу псевдодиференціального оператора, що розглядається у рівнянні, привела до появи просторів основних функцій, які є певним узагальненням просторів типу S та W .

1. Простори основних і узагальнених функцій. Нехай \mathbf{N}, \mathbf{R} і \mathbf{C} — відповідно множини натуральних, дійсних і комплексних чисел, $\mathbf{Z}_+ = \mathbf{N} \cup \{0\}$, $C^\infty(\mathbf{R})$ — простір усіх нескінченно диференційовних функцій, визначених на \mathbf{R} , $C^\infty(\mathbf{C})$ — простір цілих функцій, а $\mu(\cdot)$ — зростаюча неперервна функція на $[0; +\infty)$, причому $\mu(0) = 0$ і $\lim_{x \rightarrow +\infty} \mu(x) = +\infty$.

Покладемо

$$M(x) = \int_0^x \mu(\xi) d\xi, \quad x \geq 0.$$

Функція $M(\cdot)$ має такі властивості:

- 1) вона диференційовна, зростаюча на $[0; +\infty)$;
 - 2) $M(0) = 0$, $\lim_{x \rightarrow +\infty} M(x) = +\infty$;
 - 2) $M(\cdot)$ — опукла функція, тобто:
- a) $\forall \{x_1, x_2\} \subset [0; +\infty) : M(x_1) + M(x_2) \leq M(x_1 + x_2)$; б) $\forall x \in [0; +\infty) \quad \forall n \in \mathbf{N} : nM(x) \leq M(nx)$.

Довизначимо $M(\cdot)$ на $(-\infty; 0)$ парним чином.

Поряд з функцією $M(\cdot)$ розглянемо аналогічну функцію $\Omega(\cdot)$, побудовану

за функцією $\omega(\cdot)$, яка має такі самі властивості, що і функція $\mu(\cdot)$.

Для довільних $\alpha > 0$ і $\beta > 0$ покладемо

$$\overline{W}_M^\beta = \left\{ \varphi \in C^\infty(\mathbf{R}) \mid \exists c > 0 \ \exists A > 0 \ \exists \delta > 0 \ \forall k \in \mathbf{Z}_+ \ \forall x \in \mathbf{R} : \right.$$

$$\left| D^k \varphi(x) \right| \leq c A^k k^{\beta k} e^{-M(\delta x)} \right\},$$

$$\overline{W}_\alpha^\Omega = \left\{ \varphi \in C^\infty(\mathbf{C}) \mid \exists c > 0 \ \exists \alpha > 0 \ \exists \delta > 0 \ \forall z = x + iy \in \mathbf{C} : \right.$$

$$\left| \varphi(z) \right| \leq c \exp \left\{ -\delta |z|^{1/\alpha} + \Omega(ay) \right\} \right\}.$$

Неважко переконатися, що $\overline{W}_M^{\beta_1} \subset \overline{W}_M^{\beta_2}$, $\overline{W}_{\alpha_1}^\Omega \subset \overline{W}_{\alpha_2}^\Omega$ для всіх $0 < \beta_1 \leq \beta_2$, $0 < \alpha_1 \leq \alpha_2$, а також

$$\overline{W}_M^\beta \subset \left\{ \begin{matrix} W_M \\ S^\beta \end{matrix} \right\} \subset S \subset \left\{ \begin{matrix} (W_M)' \\ (S^\beta)' \end{matrix} \right\} \subset (\overline{W}_M^\beta)',$$

$$\overline{W}_\alpha^\Omega \subset \left\{ \begin{matrix} W_\alpha^\Omega \\ S_\alpha \end{matrix} \right\} \subset S \subset \left\{ \begin{matrix} (W_\alpha^\Omega)' \\ (S_\alpha)' \end{matrix} \right\} \subset (\overline{W}_\alpha^\Omega)',$$

де W_M , W_α^Ω і W_M^Ω — простори типу W , побудовані Г. М. Гуревичем у [4]; S_α , S^β і S_α^β — простори типу S (тут через Φ' позначено простір, топологічно спряжений до Φ).

Слід зазначити, що у \overline{W}_M^β містяться не лише цілі функції, як це вимагається для простору W_M^Ω , а символ $|\cdot|^{1/\alpha}$ простору $\overline{W}_\alpha^\Omega$ не завжди є функцією з властивостями, аналогічними до властивостей 1–3 функції $M(\cdot)$, що є обов'язковим для простору W_M^Ω . Отже, \overline{W}_M^β і $\overline{W}_\alpha^\Omega$ є певним узагальненням відповідних просторів типу W . Зауважимо ще, що якщо $M(\cdot) = |\cdot|^{1/\alpha}$, $0 < \alpha < 1$, то $\overline{W}_M^\beta \equiv S_\alpha^\beta$ для всіх $\beta > 0$.

Як і W_M^Ω , простір \overline{W}_M^β ($\overline{W}_\alpha^\Omega$) можна подати у вигляді об'єднання зліченно нормованих просторів $\overline{W}_{M,a}^{\beta,A}$ ($\overline{W}_{\alpha,a}^{\Omega,b}$), де $\overline{W}_{M,a}^{\beta,A}$ ($\overline{W}_{\alpha,a}^{\Omega,b}$) складається з тих функцій $\varphi \in \overline{W}_M^\beta$ ($\overline{W}_\alpha^\Omega$), для яких виконуються нерівності

$$\left| D^k \varphi(x) \right| \leq c \bar{A}^k k^{\beta k} \exp \{-M(\bar{a}x)\}, \quad k \in \mathbf{Z}_+, \quad x \in \mathbf{R}$$

$$\left| \varphi(z) \right| \leq c \exp \left\{ -\bar{a}|z|^{1/\alpha} + \Omega(\bar{b}y) \right\}, \quad z = x + iy \in \mathbf{C}$$

(тут \bar{A} (\bar{b}) — довільна додатна стала, більша за A (b), \bar{a} — довільна додатна стала, менша за a).

Якщо для $\varphi \in \overline{W}_{M,a}^{\beta,A}$ ($\overline{W}_{\alpha,a}^{\Omega,b}$) покласти

$$\|\varphi\|_{\delta\rho} = \sup_{\substack{x \in \mathbf{R} \\ k \in \mathbf{Z}_+}} \left\{ \frac{|D^k \varphi(x)|}{(A + \delta)^k k^{\beta k} \exp \{-M(a(1-\rho)x)\}} \right\}$$

$$\left(\|\varphi\|_{\delta\rho} = \sup_{z \in \mathbb{C}} \left\{ |\varphi(z)| \exp \left\{ -\Omega(b(1+\delta)y) + a(1-\rho)|z|^{1/\alpha} \right\} \right\} \right),$$

$$\{\delta; \rho\} \subset \{1/n, n \geq 2\},$$

то міркуючи, як і у випадку просторів типу S та W , неважко переконатися, що з цими нормами простір $\overline{W}_{M,a}^{\beta,A}$ ($\overline{W}_{\alpha,a}^{\Omega,b}$) стає повним, досконалим, зліченно нормованим.

Будемо говорити, що послідовність $\{\varphi_v, v \in \mathbb{N}\} \subset \overline{W}_M^\beta$ збігається до $\varphi \in \overline{W}_M^\beta$ при $v \rightarrow +\infty$ у цьому просторі (і позначати $\varphi_v \xrightarrow[v \rightarrow \infty]{\overline{W}_M^\beta} \varphi$), якщо:

- 1) $\forall k \in \mathbb{Z}_+$: $D^k \varphi_v(x) \xrightarrow[v \rightarrow \infty]{} D^k \varphi(x)$ рівномірно по x на кожному компакті K з \mathbb{R} ;
- 2) $\exists c > 0 \ \exists A > 0 \ \exists \delta > 0 \ \forall k \in \mathbb{Z}_+ \ \forall v \in \mathbb{N} \ \forall x \in \mathbb{R} : |D^k \varphi_v(x)| \leq c A^k k^{k\beta} \times \exp\{-M(\delta x)\}.$

Аналогічно визначається збіжність і у просторі $\overline{W}_\alpha^\Omega$.

Правильним є таке твердження.

Теорема 1. *Нехай функції $M(\cdot)$, $\Omega(\cdot)$ взаємодвоїсті за Юнгом. Тоді*

$$F[\overline{W}_{M,a}^{\beta,A}] = \overline{W}_{\beta,1/A}^{\Omega,1/a}, \quad F[\overline{W}_{\alpha,a}^{\Omega,b}] = \overline{W}_{M,1/b}^{\alpha,1/a}$$

(тут F — оператор Фур'є; означення двоїстості за Юнгом див. у [2]).

Доведення. Як і у випадку просторів типу S та W (див. [2, 3]), досить перевірити виконання таких включень:

$$F[\overline{W}_{M,a}^{\beta,A}] \subset \overline{W}_{\beta,1/A}^{\Omega,1/a}, \quad F[\overline{W}_{\alpha,a}^{\Omega,b}] \subset \overline{W}_{M,1/b}^{\alpha,1/a}. \quad (1)$$

Спочатку встановимо перше з них. Зважаючи на поведінку функції φ з $\overline{W}_{M,a}^{\beta,A}$ у околі нескінченно віддаленої точки, приходимо до висновку, що перетворення Фур'є $\psi(\cdot)$ цієї функції допускає продовження на комплексні значення $\xi + i\tau \in \mathbb{C}$ завдяки формулі

$$\psi(\xi + i\tau) = \int_{\mathbb{R}} \varphi(x) e^{ix(\xi+i\tau)} dx,$$

причому останній інтеграл збігається абсолютно.

Згідно з відомими правилами диференціювання невласних інтегралів з параметром одержуємо, що функція $\psi(s)$ диференційовна при кожному s з \mathbb{C} , тобто $\psi(\cdot)$ — ціла функція.

Оскільки $\varphi \in \overline{W}_{M,a}^{\beta,A}$, то

$$\begin{aligned} |s^k \psi(s)| &\leq c(A+\delta)^k k^{k\beta} \int_{\mathbb{R}} e^{-M(a(1-\rho)x) + |x|\tau} dx, \\ s \in \mathbb{C}, \quad \{\rho; \delta\} &\subset \left(0; \frac{1}{2}\right), \quad k \in \mathbb{Z}_+. \end{aligned}$$

Звідси, застосовуючи нерівність Юнга

$$xy \leq M(x) + \Omega(y), \quad \{x; y\} \subset \mathbb{R}_+, \quad (2)$$

і замінюючи у ній x на $\gamma|x|$, y на $|\tau|/\gamma$, де $\gamma = a(1-2\rho)$, отримуємо оцінку

$$\left| s^k \psi(s) \right| \leq c_1 (A + \delta)^k k^{k\beta} e^{\Omega((1/\alpha + \rho_1)\tau)}, \quad (3)$$

$$s \in \mathbf{C}, \quad \{\rho; \rho_1; \delta\} \subset \left(0; \frac{1}{2}\right), \quad k \in \mathbf{Z}_+.$$

З нерівності (3) та з оцінки (3) з [2, с. 204] одержуємо

$$|\psi(s)| \leq c_1 \inf_{k \in \mathbf{Z}_+} \left\{ \frac{(A + \delta)^k k^{k\beta}}{|s|^k} \right\} e^{\Omega(\tau/\gamma)} \leq c_2 e^{-(1-\delta_1)|s|^{1/\beta}/A + \Omega((1/\alpha + \rho_1)\tau)},$$

де c_2, ρ_1 і δ_1 — додатні сталі, причому $\{\rho_1; \delta_1\} \subset (0; 1)$, $s \in \mathbf{C}$.

Таким чином, перше з включень (1) виконується.

Щодо виконання другого з включень (1), то, виходячи з властивостей функції $\psi(\cdot)$ з $\overline{W}_{a,a}^{\Omega,b}$, на підставі відомої теореми Коші можна у виразі перетворення Фур'є

$$\varphi(\xi) = \int_{\mathbf{R}} \psi(x) e^{ix\xi} dx, \quad \xi \in \mathbf{R},$$

шляхом інтегрування замінити довільною горизонтальною прямою, не змінюючи при цьому результату:

$$\varphi(\xi) = \int_{\mathbf{R}} \psi(x + iy) e^{i(x+iy)\xi} dx, \quad \{\xi; y\} \subset \mathbf{R}.$$

З цієї рівності маємо

$$\begin{aligned} |D^k \varphi(\xi)| &\leq \int_{\mathbf{R}} |z^k \psi(z)| e^{-y\xi} dx \leq \\ &\leq e^{-\xi y + \Omega(b(1+\delta)y)} \sup_{|z| \in \mathbf{R}_+} \left\{ |z|^k e^{-\frac{a}{2}(1-\rho)|z|^{1/\alpha}} \right\} \int_{\mathbf{R}} e^{-\frac{a}{2}(1-\rho)|x|^{1/\alpha}} dx \leq \\ &\leq c_3 \left(\frac{1}{a} + \rho_2 \right)^k k^{k\alpha} e^{-\xi y + \Omega(b(1+\delta)y)}, \end{aligned} \quad (4)$$

де c_3 і ρ_2 — додатні сталі, $k \in \mathbf{Z}_+$, $\{\xi; y\} \subset \mathbf{R}$.

Досі величина y була довільною з \mathbf{R} . Виберемо тепер знак y так, щоб $y\xi = |y||\xi|$, $\xi \in \mathbf{R}$, а величину y так, щоб нерівність Юнга (2), у якій y замінено на $b(1 + \delta)|y|$, а x — на $\frac{|\xi|}{b(1 + \delta)}$, перетворилася у рівність

$$|y||\xi| = M \left(\frac{|\xi|}{b(1 + \delta)} \right) + \Omega(b(1 + \delta)|y|).$$

Звідси та з нерівностей (4), замінивши $\frac{1}{b(1 + \delta)}$ на $\frac{1}{b} - \delta_1$, де $\delta_1 > 0$ і $\delta > 0$,

одержимо $F[\psi](\cdot) \subset \overline{W}_{M,1/b}^{\alpha,1/\alpha}$. Тобто друге з включень (1) також виконується.

Теорему доведено.

На підставі теореми 1, зважаючи на те, що оператор F переводить обмежені множини розглядуваних просторів у обмежені множини відповідних просторів, а також те, що \overline{W}_M^β ($\overline{W}_\alpha^\Omega$) є об'єднанням просторів $\overline{W}_{M,a}^{\beta,A}$ ($\overline{W}_{\alpha,a}^{\Omega,b}$), приходимо до такого твердження.

Теорема 2. Якщо функції $M(\cdot)$, $\Omega(\cdot)$ взаємодвоїсті за Юнгом, то для $\alpha > 0$, $\beta > 0$

$$F[\bar{W}_M^\beta] = \bar{W}_\beta^\Omega, \quad F[\bar{W}_\alpha^\Omega] = \bar{W}_M^\alpha,$$

причому оператор Φ є F на цих просторах є неперервним.

Далі, нехай

$$P(x) = 2 \frac{(a+x^2)^{\gamma/2}}{\ln(a+x^2)}, \quad x \in \mathbf{R}, \quad \alpha > 1, \quad \gamma > 1,$$

причому a і γ — такі, що функція $\Omega_1(\cdot) = P(\cdot) - P(0)$ є опуклою на $[0; +\infty)$, а $\Phi \in \{W_{\Omega_1}; \bar{W}_{\Omega_1}^\beta, \beta \geq 1\}$.

Правильними є допоміжні твердження.

Лема 1. Функція $\Omega(\cdot)$ має такі властивості:

- 1) $\forall \delta \geq 1 \quad \forall x \in [0; +\infty) : \Omega(\delta x) \geq \delta \Omega(x)$;
- 2) $\forall \delta \in (0; 1) \quad \forall x \in [0; +\infty) : \Omega(\delta x) \leq \delta \Omega(x)$;
- 3) якщо $\Omega(\cdot) = \Omega_1(\cdot)$, то $\Omega(\delta x) \geq \delta^\gamma \Omega(x) - (1 - \delta^\gamma)P(0)$ для всіх $\delta \in (0; 1)$, $x \in \mathbf{R}$.

Доведення. Зауважимо, що для довільного $\delta > 0$

$$\Omega(\delta x) = \int_0^{\delta x} \omega(\xi) d\xi = \delta \int_0^x \omega(\delta \xi) d\xi.$$

Звідси, зважаючи на те, що $\omega(\cdot)$ — монотонно зростаюча функція на $[0; +\infty)$, одержуємо твердження 1 і 2 цієї леми.

У випадку, коли $\Omega(\cdot) = \Omega_1(\cdot)$, для $\delta \in (0; 1)$

$$\begin{aligned} \Omega(\delta x) &= \frac{2(a+(\delta x)^2)^{\gamma/2}}{\ln(a+(\delta x)^2)} - P(0) \geq \frac{2\delta^\gamma \left(\frac{a}{\delta^2} + x^2 \right)^{\gamma/2}}{\ln(a+x^2)} - P(0) \geq \\ &\geq \frac{2\delta^\gamma (a+x^2)^{\gamma/2}}{\ln(a+x^2)} - P(0) = \delta^\gamma \Omega(x) - (1-\delta^\gamma)P(0), \quad x \in \mathbf{R}. \end{aligned}$$

Лему доведено.

Лема 2. Для кожного фіксованого $\delta > 0$ функція $\theta_\delta(\cdot) = e^{-\delta P(\cdot)}$ належить простору $\bar{W}_{\Omega_1}^1$.

Доведення. Оскільки функція θ_δ , $\delta > 0$, нескінченно диференційовна, то, зважаючи на твердження леми 1, для доведення досить перевірити, що

$$\exists \delta_1 > 0 \quad \exists c > 0 \quad \exists A > 0 \quad \forall k \in \mathbf{Z}_+ \quad \forall x \in \mathbf{R} : |D^k \theta_\delta(x)| \leq c A^k k! \theta_{\delta_1}(x).$$

Виходячи з відомої формули Фаа де Бруно диференціювання складеної функції [7], одержуємо

$$\begin{aligned} \forall k \in \mathbf{Z}_+ : |D^k \theta_\delta(x)| &\leq \\ &\leq \sum_p^k \frac{k!}{i! j! \dots h!} \delta^p \theta_\delta(x) \left| \frac{dP(x)}{1! dx} \right|^i \left| \frac{d^2 P(x)}{2! dx^2} \right|^j \dots \left| \frac{d^L P(x)}{L! dx^L} \right|^h, \end{aligned} \tag{5}$$

$\delta > 0, \quad x \in \mathbf{R}$

(тут знак суми поширюється на всі цілочисельні, невід'ємні розв'язки рівняння $k = i + 2j + \dots + Lh$, а число $p = i + j + \dots + h$).

Використовуючи ще раз формулу Фаа де Бруно, а також те, що

$$\frac{p!}{i!j!\dots h!} \leq 2^k, \quad \sum_p^k 1 \leq (2e)^k,$$

переконуємося у тому, що

$$\left| D^l \left((\ln(a+x^2))^{-1} \right) \right| \leq cl! A^l (a+x^2)^{-l/2} (\ln(a+x^2))^{-1},$$

а

$$\left| D^l ((a+x^2))^{\gamma/2} \right| \leq c_2 l! A_1^l (a+x^2)^{(\gamma-l)/2},$$

де c, c_1, A і A_1 — додатні сталі, не залежні від $l \in \mathbf{Z}_+$. Тому

$$\begin{aligned} \forall m \in \mathbf{Z}_+ : & \left| \frac{d^m P(x)}{m! dx^m} \right| \leq \\ & \leq cc_1 \sum_{l=0}^m A^l (\ln(a+x^2))^{-1} A_1^{m-l} (a+x^2)^{(\gamma-m)/2} \leq \\ & \leq c_2 A_2^m \frac{(a+x^2)^{(\gamma-m)/2}}{\ln(a+x^2)}, \quad x \in \mathbf{R} \end{aligned} \quad (6)$$

(c_2, A_2 — додатні сталі, не залежні від m і x).

Отже,

$$\begin{aligned} \left| D^k \theta_\delta(x) \right| & \leq c_3 A_3^k k! \theta_\delta(x) \sum_p^k \frac{(\delta P(x))^p}{i! j! \dots h!} \leq \\ & \leq c_3 A_3^k k! \theta_{\delta/2}(x) \sum_p^k \frac{\sup_{t \geq 0} \{ t^p e^{-t} \}}{i! j! \dots h!} \leq c_3 A_3^k k! \theta_{\delta/2}(x) \sum_p^k \frac{p!}{i! j! \dots h!} \leq \\ & \leq c_3 A_4^k k! \theta_{\delta/2}(x), \quad k \in \mathbf{Z}_+, \quad x \in \mathbf{R}, \end{aligned} \quad (7)$$

де c_3, A_3 — додатні сталі, не залежні від x, k і δ , що й потрібно було довести.

Лема 3. Для кожного елемента φ з Φ існує таке $\delta_0 \in (0; 1)$, що для всіх δ з інтервалу $(0; \delta_0)$ добуток $\theta_{-\delta}(\cdot)\varphi(\cdot)$ належить простору Φ .

Доведення. Покладемо спочатку $\Phi = \overline{W}_{\Omega_1}^\beta$. Тоді, зважаючи на твердження леми 1, досить переконатись у тому, що

$$\exists \delta_* > 0 \quad \exists \delta_0 \in (0; 1) \quad \forall \delta \in (0; \delta_0) \quad \exists c_1 > 0 \quad \exists A_1 > 0 \quad \forall l \in \mathbf{Z}_+ \quad \forall x \in \mathbf{R} :$$

$$\left| D^l (\theta_{-\delta}(x)\varphi(x)) \right| \leq c_1 A_1^l l^\beta \theta_{\delta_*}(x), \quad \varphi \in \Phi. \quad (8)$$

Для довільного $l \in \mathbf{Z}_+$

$$\left| D^l (\theta_{-\delta}(x)\varphi(x)) \right| \leq \sum_{k=0}^l C_l^k \left| D^k \theta_{-\delta}(x) \right| \left| D^{l-k} \varphi(x) \right|, \quad x \in \mathbf{R}$$

(C_l^k — біноміальний коефіцієнт), і оскільки $\varphi \in \Phi$, то існують такі додатні сталі c, A і $\delta_1 \in (0; 1)$, що

$$\begin{aligned} |D^l(\theta_{-\delta}(x)\varphi(x))| &\leq cA^l \sum_{k=0}^l (l-k)^{(l-k)\beta} e^{-\Omega_1(\delta_1 x)} |D^k\theta_{-\delta}(x)| \leq \\ &\leq ce^{2a^{\gamma/2}/\ln a} A^l \sum_{k=0}^l (l-k)^{(l-k)\beta} \left(|D^k\theta_{-\delta}(x)|_{\theta_{\delta_1^\gamma}(x)} \right) \end{aligned} \quad (9)$$

(ми скористалися твердженням 3 леми 1).

Міркуючи, як і при встановленні нерівностей (5), (6), одержуємо

$$\theta_{\delta_1^\gamma}(x) |D^k\theta_{-\delta}(x)| \leq c_2 A_2^k k^k e^{-(\delta_1^{\gamma/2}-\delta)P(x)},$$

$$\delta > 0, \quad x \in \mathbf{R}, \quad k \in \mathbf{Z}_+,$$

де c_2, A_2 — додатні сталі, не залежні від k і x .

Звідси при $0 < \delta < \delta_1^{\gamma/2}$, а також з нерівностей (9) приходимо до (8).

Неважко переконатись у тому, що дане твердження є правильним й у випадку $\Phi = W_{\Omega_1}$.

Лему доведено.

Наступне твердження характеризує мультиплікатори у просторі Φ .

Теорема 3. Для того щоб функція $c(\cdot)$ була мультиплікатором у просторі Φ , необхідно і достатньо, щоб для кожного фіксованого δ , $0 < \delta << 1$, добуток $c(\cdot)\theta_\delta(\cdot) \in \Phi$.

Доведення. Необхідність очевидна. Доведемо достатність, тобто виконання таких умов:

- 1) $\forall \varphi \in \Phi : c(\cdot)\varphi(\cdot) \in \Phi;$
- 2) $\forall \{\varphi_v, v \in \mathbf{N}\} \subset \Phi, \varphi_v \xrightarrow[v \rightarrow +\infty]{} 0 : c(\cdot)\varphi_v(\cdot) \xrightarrow[v \rightarrow +\infty]{} 0.$

Згідно з твердженням леми 3

$$\forall \varphi \in \Phi \exists \delta_0 \in (0; 1) \forall \delta \in (0; \delta_0) : c(\cdot)\varphi(\cdot) = (c(\cdot)\theta_\delta(\cdot))(\theta_{-\delta}(\cdot)\varphi(\cdot)) \in \Phi,$$

як добуток функцій з Φ . Отже, умова 1 виконується.

Для доведення умови 2 у випадку, коли $\Phi = \overline{W}_{\Omega_1}^\beta$, досить показати, що:

I. $\forall k \in \mathbf{Z}_+ : |D^k(c(x)\varphi_v(x))| \xrightarrow[v \rightarrow +\infty]{} 0$ рівномірно по x на кожному компакті \mathbf{K} з \mathbf{R} ;

II. $\exists \delta > 0 \exists c_1 > 0 \exists A_1 > 0 \forall v \in \mathbf{N} \forall k \in \mathbf{Z}_+ \forall x \in \mathbf{R} : |D^k(c(x)\varphi_v(x))| \leq c_1 A_1^k k^{\beta k} e^{-\Omega_1(\delta x)}.$

Оскільки $\varphi_v \xrightarrow[v \rightarrow +\infty]{} 0$, то на підставі твердження 3 леми 1:

a) $\forall k \in \mathbf{Z}_+ : |D^k\varphi_v(x)| \xrightarrow[v \rightarrow +\infty]{} 0$ рівномірно по x на кожному компакті $\mathbf{K} \subset \mathbf{R}$;

б) $\forall v \in \mathbf{N} \forall k \in \mathbf{Z}_+ : |D^k\varphi_v(x)| \leq c_0 A_0^k k^{\beta k} \theta_{\delta_0}(x), x \in \mathbf{R},$

де c_0, A_0, δ_0 — додатні сталі, які не залежать від x, k і v .

Умова I виконується. Справді, згідно з умовою a),

$$\forall k \in \mathbf{Z}_+ : |D^k(c(x)\varphi_v(x))| =$$

$$= \sum_{l=0}^k C_k^l \sup_{x \in K \subset R} \left(|D^l c(x)| \right) |D^{k-l} \varphi_v(x)| \xrightarrow{v \rightarrow +\infty} 0$$

рівномірно по x на довільному компакті $K \subset R$.

Доведемо виконання умови II. Завдяки умові б) та міркуванням, проведеним при встановленні нерівності (8), одержуємо

$$|D^l(\theta_{-\delta}(x)\varphi_v(x))| \leq c_2 A_2^l l^{\beta l} e^{-(\delta_0/2 - \delta)P(x)},$$

де c_2, A_2 — додатні сталі, які не залежать від $l \in Z_+$ і $x \in R$, а $0 < \delta < \delta_0/2$.

Звідси, зважаючи на те, що $c(\cdot)\theta_\delta(\cdot) \in \Phi$, $0 < \delta \ll 1$, та на твердження 2 леми 1, приходимо до наступного:

$$\forall v \in N \quad \forall k \in Z_+ \quad \forall x \in R : |D^k(c(x)\varphi_v(x))| \leq$$

$$\leq \sum_{l=0}^k C_k^l |D^{k-l}(c(x)\theta_\delta(x))| |D^l(\theta_{-\delta}(x)\varphi_v(x))| \leq c_3 A_3^k k^{\beta k} e^{-\Omega_1(\delta_3 x)},$$

де c_3, A_3, δ_3 — додатні сталі, які не залежать від v, k і x . Отже, умова II виконується.

У випадку, коли $\Phi = W_{\Omega_1}$, виконання умови II доводиться аналогічно.

Теорему доведено.

Наступні допоміжні твердження характеризують властивості функції $\theta_\delta(\cdot)$ відносно параметра $\delta > 0$.

Лема 4. Для кожного елемента φ з Φ граничне спiввiдношення $\theta_\delta(\cdot) \times \varphi(\cdot) \xrightarrow{\delta \rightarrow +0} \varphi(\cdot)$ виконується у розумiннi топологiї простору Φ .

Доведення. Нехай $\Phi = \bar{W}_{\Omega_1}^\beta$, тодi досить перевiрити виконання таких умов:

I. $\forall k \in Z_+ : D^k(\theta_\delta(x)\varphi(x)) \xrightarrow{\delta \rightarrow +0} D^k \varphi(x)$ рiвномiрно по x на кожному компактi K з R ;

II. $\exists \delta_1 > 0 \quad \exists c_1 > 0 \quad \exists A_1 > 0 \quad \forall \delta \in (0; 1) \quad \forall k \in Z_+ \quad \forall x \in R : |D^k(\theta_\delta(x)\varphi(x))| \leq c_1 A_1^k k^{\beta k} e^{-\Omega_1(\delta_1 x)}$.

Зазначимо, що

$$D^k(\theta_\delta(x)\varphi(x)) = \theta_\delta(x) D^k \varphi(x) + \sum_{l=1}^k C_k^l D^l \theta_\delta(x) D^{k-l} \varphi(x), \quad (10)$$

$$k \in Z_+, \quad x \in R,$$

i оськiльки для кожної компактної множини K з R

$$D^l \theta_\delta(x) D^{k-l} \varphi(x) \xrightarrow{\delta \rightarrow +0} 0, \quad \theta_\delta(x) \xrightarrow{\delta \rightarrow +0} 1$$

рiвномiрно по $x \in K$ для всiх $l \in \{1; \dots; k\}$, то умова I виконується.

Доведемо виконання умови II. Оскiльки $\varphi \in \Phi$, то з огляду на твердження леми 1

$$\exists \delta_0 > 0 \quad \exists c_0 > 0 \quad \exists A_0 > 0 \quad \forall k \in Z_+ \quad \forall x \in R : |D^k \varphi(x)| \leq c_0 A_0^k k^{\beta k} \theta_{\delta_0}(x).$$

Звiдси, а також з рiвностi (10), враховуючи нерiвнiсть (7), одержуємо oцiнку

$$\begin{aligned} |D^k(\theta_\delta(x)\varphi(x))| &\leq \sum_{l=0}^k C_k^l |D^l\theta_\delta(x)| |D^{k-l}\varphi(x)| \leq \\ &\leq c_0 c_3 2^k \sum_{l=0}^k A_4^l l! \theta_{\delta/2}(x) A_0^{k-l} (k-l)^{\beta(k-l)} \theta_{\delta_0}(x) \leq \\ &\leq c_4 A_5^k k^{\beta k} \theta_{\delta_0}(x), \quad k \in \mathbf{Z}_+, \quad x \in \mathbf{R}, \quad \delta > 0 \end{aligned}$$

(тут c_4, A_5, δ_0 — додатні сталі, не залежні від k, x і δ), з якої на підставі леми 1 отримуємо умову II.

У випадку, коли $\Phi = W_{\Omega_1}$, виконання відповідної умови II доводиться аналогічно.

Лему доведено.

Лема 5. Функція $\theta_t(\cdot)$ диференційовна по $t > 0$ у розумінні топології простору Φ .

Доведення. Досить переконатись у тому, що граничне співвідношення

$$\Psi_{\Delta t}(t, x) \equiv \frac{1}{\Delta t} [\theta_{(t+\Delta t)}(x) - \theta_t(x)] \xrightarrow[\Delta t \rightarrow 0]{} P(x)\theta_t(x)$$

виконується у тому розумінні, що:

I. $\forall k \in \mathbf{Z}_+ \forall t > 0 : D_x^k \Psi_{\Delta t}(t, x) \xrightarrow[\Delta t \rightarrow 0]{} D_x^k(P(x)\theta_t(x))$ рівномірно по x на кожному компакті \mathbf{K} з \mathbf{R} ;

II. $\forall t > 0 \exists c_3 > 0 \exists A_3 > 0 \exists \delta_3 > 0 \forall k \in \mathbf{Z}_+ \forall x \in \mathbf{R} \forall \Delta t \in (-1; 1), |\Delta t| \leq t/2 : |D_x^k \Psi_{\Delta t}(t, x)| \leq c_3 A_3^k k^{\beta k} e^{-\Omega_1(\delta_3 x)}$, якщо $\Phi = \bar{W}_{\Omega_1}^\beta$.

Функція $\theta_t(\cdot)$, $t > 0$, диференційовна по t у звичайному розумінні, отже,

$$\Psi_{\Delta t}(t, x) = P(x)\theta_{(t+\eta\Delta t)}(x),$$

$$t + \eta\Delta t > 0, \quad \eta \in (0; 1), \quad t > 0, \quad x \in \mathbf{R}.$$

Таким чином,

$$D_x^k \Psi_{\Delta t}(t, x) = \sum_{j=0}^k C_k^j D_x^j P(x) D_x^{k-j} \theta_{(t+\eta\Delta t)}(x), \quad (11)$$

$$t + \eta\Delta t > 0, \quad \eta \in (0; 1), \quad \{t; x\} \subset \mathbf{R}, \quad k \in \mathbf{Z}_+.$$

Оскільки

$$D_x^j P(x) D_x^{k-j} \theta_{(t+\eta\Delta t)}(x) \xrightarrow[\Delta t \rightarrow 0]{} D_x^j P(x) D_x^{k-j} \theta_t(x)$$

рівномірно по x на кожному компакті \mathbf{K} з \mathbf{R} , то з (11) приходимо до умови I.

Виконання умови II стає очевидним, виходячи з (11), якщо врахувати нерівності типу (6), (7), а також твердження леми 1.

У випадку, коли $\Phi = W_{\Omega_1}$, виконання відповідної умови II доводиться аналогічно.

Лему доведено.

Зважаючи на те, що оператор оберненого перетворення Фур'є F^{-1} є неперервним у просторі Φ (див. [2], а також теорему 2), з твердження леми 5 приходимо до такого наслідку.

Наслідок 1. Для кожного $t > 0$ є правильною рівність

$$F^{-1}\left[\frac{\partial}{\partial t} \theta_t(\cdot)\right] = \frac{\partial}{\partial t} F^{-1}[\theta_t(\cdot)].$$

Далі через Φ' позначимо сукупність усіх лінійних неперервних функціоналів, визначених на Φ зі слабкою збіжністю.

Перетворення Фур'є узагальненої функції $f \in \Phi'$ визначимо співвідношенням

$$\langle F[f], F[\phi] \rangle = 2\pi \langle f, \phi \rangle, \quad \phi \in \Phi.$$

2. Задача Коши. Оператор $(bE - D^2)^{\tau/2}$, $\tau \in \mathbf{R}$, дія якого на елементах простору S визначається так:

$$\forall f \in S : (bE - D^2)^{\tau/2} f = F^{-1}[(b + \xi^2)^{\tau/2} F[f]],$$

де $b > 0$, а E — одиничний оператор, будемо називати оператором Бесселя дробового інтегро-диференціювання у просторі S з додатним параметром [1].

Розглянемо рівняння

$$\frac{\partial U(t, x)}{\partial t} + \int_{-\infty}^{\gamma} \left((aE - D^2)^{\tau/2} U \right)(t, x) d\tau = 0, \quad t > 0, \quad x \in \mathbf{R}, \quad (12)$$

де $\gamma > 0$, $(aE - D^2)^{\tau/2}$ — оператор Бесселя дробового інтегро-диференціювання у просторі S , з параметром $a > 1$, причому γ і a такі, що функція $\Omega_1(\cdot)$ з попереднього пункту є опуклою.

Якщо для рівняння (12) задати початкову умову

$$U(t, \cdot)|_{t=0} = f, \quad f \in \tilde{\Phi}', \quad (13)$$

де $\tilde{\Phi} \equiv F[\Phi]$ — простір Фур'є-образів, тобто

$$F[\Phi] = \left\{ F[\phi](\sigma) = \int_{\mathbf{R}} \phi(x) e^{ix\sigma} dx, \phi \in \Phi \right\},$$

то під розв'язком задачі Коши (12), (13) розумітимемо функцію U , яка задовільняє рівняння (12) і початкову умову (13) у тому розумінні, що

$$U(t, \cdot) \xrightarrow[t \rightarrow 0]{} f.$$

Позначимо через $G_t(\cdot)$ обернене перетворення Фур'є функції $\theta_t(\cdot)$, тобто

$$G_t(x) = F^{-1}[\theta_t(\xi)](t, x), \quad t > 0, \quad x \in \mathbf{R}.$$

Згідно з лемою 2 $G_t(\cdot) \in F[\Phi]$ при кожному $t > 0$.

Правильним є таке твердження.

Теорема 4. Нехай функції $M_1(\cdot)$ і $\Omega_1(\cdot)$ є взаємодвоїстими за Юнголем. Тоді для того щоб задача Коши (12), (13) була коректно розв'язною (тобто мала єдиний розв'язок, який неперервно залежить від початкових даних) і:

1) її розв'язок $U(t, \cdot)$ при кожному фіксованому $t > 0$ належав простору $\Psi \in \{W^{M_1}; \overline{W}_{\beta}^{M_1}, \beta \geq 1\}$;

$$2) \frac{\partial}{\partial t} F[U] = F\left[\frac{\partial U}{\partial t}\right], \quad t > 0,$$

необхідно і достатньо, щоб $F[f]$ було мультиплікатором у просторі Φ .

При цьому завжди виконується рівність

$$U(t, x) = f * G_t(x), \quad t > 0, \quad x \in \mathbf{R}$$

(тут $*$ — операція згортки).

Доведення. Перш за все встановимо, що

$$\forall f \in S: \int_{-\infty}^{\gamma} ((aE - D^2)^{\tau/2} f)(x) d\tau = F^{-1}[P(\xi) F[f](\xi)](x), \quad x \in \mathbf{R}.$$

Для цього досить переконатись у тому, що

$$\begin{aligned} & \int_{-\infty}^{\gamma} F^{-1}[(a + \xi^2)^{\tau/2} F[f](\xi)](x) d\tau = \\ & = F^{-1} \left[\int_{-\infty}^{\gamma} (a + \xi^2)^{\tau/2} d\tau F[f](\xi) \right] (x), \quad f \in S, \quad x \in \mathbf{R}. \end{aligned} \quad (14)$$

Але рівність (14) стає очевидною, якщо зважити на те, що функція $(a + \xi^2)^{\tau/2} e^{-ix\xi} F[f](\xi)$ вимірна (як неперервна) за сукупністю змінних $\tau \in (-\infty; \gamma]$, $\{x, \xi\} \in \mathbf{R}$, а інтеграл

$$\int_{-\infty}^{\gamma} \int_{\mathbf{R}} e^{-ix\xi} (a + \xi^2)^{\tau/2} F[f](\xi) d\tau d\xi$$

абсолютно збігається рівномірно по $x \in \mathbf{R}$. Справді,

$$\begin{aligned} & \int_{-\infty}^{\gamma} \int_{\mathbf{R}} \left| e^{-ix\xi} (a + \xi^2)^{\tau/2} F[f](\xi) \right| d\tau d\xi \leq \int_{-\infty}^0 \int_{\mathbf{R}} \left| a^{\tau/2} |F[f](\xi)| \right| d\tau d\xi + \\ & + \int_0^{\gamma} \int_{\mathbf{R}} (a + \xi^2)^{\gamma/2} |F[f](\xi)| d\tau d\xi < +\infty, \quad x \in \mathbf{R}, \quad f \in S. \end{aligned}$$

Таким чином, рівняння (12) рівносильне рівнянню

$$\frac{\partial U(t, x)}{\partial t} + F^{-1}[P(\xi) F[U](t, \xi)](t, x) = 0, \quad t > 0, \quad x \in \mathbf{R}, \quad (15)$$

тобто задача Коші (12), (13) є рівносильною задачі Коші (15), (13).

Далі, оскільки нас цікавлять розв'язки рівняння (15), які при кожному фіксованому $t > 0$ є елементами з простору $\Psi = \tilde{\Phi}$ і по t задовольняють умову 2 даної теореми, то, врахувавши те, що відображення

$$F(F^{-1}): \overline{W}_{\Omega_1}^{\beta} \rightarrow \overline{W}_{\beta}^{M_1}, \quad F(F^{-1}): W_{\Omega_1} \rightarrow W^{M_1}, \quad \beta > 0,$$

є взаємно однозначними і неперервними (див. теорему 2 і [2]), одержуємо рівносильність рівняння (15) з рівнянням

$$\frac{\partial \tilde{U}(t, \xi)}{\partial t} + P(\xi) \tilde{U}(t, \xi) = 0, \quad t > 0, \quad \xi \in \mathbf{R} \quad (16)$$

(тут і далі $\tilde{Y} = F[Y]$), причому початкова умова (13) виконуватиметься тоді і тільки тоді, коли

$$\tilde{U}(t, \cdot) \xrightarrow[t \rightarrow +0]{\Phi'} \tilde{f}. \quad (17)$$

Отже, питання про коректну розв'язність задачі Коші (12), (13) у просторі Ψ рівносильне питанню про коректну розв'язність задачі Коші (16), (17) у просторі Φ .

Доведемо необхідність. Для цього досить показати, що якщо задача Коші (16), (17) коректно розв'язна, то \tilde{f} — мультиплікатор у Φ .

Зазначимо, що рівняння (16) — звичайне диференціальне рівняння першого порядку з відокремлюваними змінними, загальний розв'язок якого

$$\tilde{U}(t, \xi) = c(\xi)\theta_t(\xi), \quad t > 0, \quad \xi \in \mathbb{R}. \quad (18)$$

Оскільки $\tilde{U}(t, \cdot) \in \Phi$ при кожному фіксованому $t > 0$, то згідно з теоремою 3 функція $c(\cdot)$ є мультиплікатором у просторі Φ . Зважаючи на твердження леми 4, з умови (17) та з рівності (18) знаходимо

$$\forall \varphi \in \Phi: \langle c(\cdot), \varphi(\cdot) \rangle = \langle \tilde{f}(\cdot), \varphi(\cdot) \rangle.$$

Звідси на підставі єдиності розв'язку задачі Коші (16), (17) переконуємося у тому, що \tilde{f} — регулярний функціонал, породжений мультиплікатором у просторі Φ . Необхідність доведено.

Доведемо достатність. Нехай $F[f]$ — мультиплікатор у Φ , тоді (див. лему 2) функція $\tilde{U}(t, \cdot) = \tilde{f}(\cdot)\theta_t(\cdot)$ є елементом з простору Φ при кожному $t > 0$, причому вона є розв'язком задачі Коші (16), (17). Переконаємося, що цей розв'язок єдиний у Φ . Для цього припустимо, що існує у цьому просторі ще один розв'язок $\tilde{U}_1(t, \cdot)$ цієї задачі. Виходячи зі структури загального розв'язку (18) рівняння (16), маємо $\tilde{U}_1(t, \cdot) = c_1(\cdot)\theta_t(\cdot)$, $t > 0$. Оскільки $\tilde{U}_1(t, \cdot) \in \Phi$, $t > 0$, то функція $c_1(\cdot)$ — мультиплікатор у Φ (теорема 3).

Розглянемо функцію $V(t, \cdot) = \tilde{U}(t, \cdot) - \tilde{U}_1(t, \cdot)$, $t > 0$, яка також є розв'язком рівняння (16), причому ця функція задоволяє умову $V(t, \cdot) \xrightarrow[t \rightarrow +0]{} 0$. З цієї умови, оскільки різниця мультиплікаторів у просторі Φ є мультиплікатором у цьому просторі, на підставі леми 4 отримаємо

$$\langle V(t, \cdot), \varphi(\cdot) \rangle \xrightarrow[t \rightarrow +0]{} \langle \tilde{f}(\cdot) - c_1(\cdot), \varphi(\cdot) \rangle = \langle 0, \varphi(\cdot) \rangle, \quad \varphi \in \Phi.$$

Таким чином,

$$\forall \varphi \in \Phi: \langle \tilde{f}(\cdot) - c_1(\cdot), \varphi(\cdot) \rangle = 0.$$

Покладемо в останній рівності

$$\varphi(\cdot) = \overline{(\tilde{f}(\cdot) - c_1(\cdot))\theta_1(\cdot)} \in \Phi$$

і одержимо

$$\int_{\mathbb{R}} (\tilde{f}(\xi) - c_1(\xi))^2 \theta_1(\xi) d\xi = 0$$

(тут $\bar{g}(\cdot)$ — функція, комплексно-спряжена до $g(\cdot)$). Звідси $\tilde{f}(\cdot) = c_1(\cdot)$ майже скрізь на \mathbb{R} . Але оскільки $\tilde{f}(\cdot)$ і $c_1(\cdot)$ — нескінченно диференційовані функції, то ця рівність справджується скрізь на \mathbb{R} , тобто $\tilde{U}_1(t, \xi) \equiv U(t, \xi)$, $t > 0$, $\xi \in \mathbb{R}$.

Отже, задача Коші (16), (17) має єдиний розв'язок у просторі Φ .

Щодо умови 2 цієї теореми, то виконання її стає очевидним, якщо взяти до уваги наслідок 1.

Нарешті, зважаючи на те, що

$$U(t, \cdot) = F^{-1}[\tilde{U}(t, \xi)] = F^{-1}[\tilde{f}(\xi)\theta_t(\xi)], \quad t > 0,$$

і беручи до уваги твердження теореми 1 з [8], приходимо до висновку, що

$$U(t, \cdot) = f * G_t(\cdot), \quad t > 0.$$

Розв'язок U задачі Коші (12), (13) неперервно залежить від початкових даних задачі, оскільки відповідний розв'язок \tilde{U} має таку властивість, а F^{-1} є неперервним оператором з Φ у $\tilde{\Phi}$.

Теорему доведено.

На завершення зазначимо, що наведені тут твердження мають місце й у випадку n -вимірного евклідового простору \mathbf{R}^n , $n \geq 2$, якщо розглянуті тут простори \bar{W}_Ω^β , \bar{W}_α^M поширити на функції від n незалежних змінних за аналогією до відповідних просторів типу $S(\mathbf{R}^n)$ та $W(\mathbf{R}^n)$ [2, 3], а замість D^2 у рівнянні (12) розглядати n -вимірний оператор Лапласа.

1. Літовченко В. А. Бесселеве дробове інтегродиференціювання з додатним параметром // Наук. вісн. Чернів. у-ту. Математика. – 2002. – Вип. 134. – С. 65 – 70.
2. Гельфанд И. М., Шилов Г. Е. Некоторые вопросы теории дифференциальных уравнений. – М.: Физматгиз, 1958. – 274 с.
3. Гельфанд И. М., Шилов Г. Е. Пространства основных и обобщенных функций. – М.: Физматгиз, 1958. – 307 с.
4. Гуревич Б. Л. Новые пространства основных и обобщенных функций и проблема Коши для краево-разностных систем // Докл. АН СССР. – 1954. – 99, № 6. – С. 893 – 896.
5. Schwartz L. Theorie des distributions // Acta sci industr. – 1950. – 1, № 1091.
6. Літовченко В. А. Коректність розв'язань однієї задачі Коші // Укр. мат. журн. – 2002. – 54, № 8. – С. 1067 – 1076.
7. Гурса Э. Курс математического анализа. – М.; Л.: Гостехиздат, 1933. – Т. 1, ч. 1. – 368 с.
8. Борок В. М. Решение задачи Коши для некоторых типов систем линейных уравнений в частных производных // Докл. АН СССР. – 1954. – 97, № 6. – С. 949 – 952.

Одержано 26.11.2002